

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 20g/2018

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 63 alin. (1) punctele 1)-3) și alin. (2) pct. 3) din Codul de procedură penală
(recunoașterea calității de bănuț a persoanei)

CHIȘINĂU

29 martie 2018

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 20G/2018
(RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII DE BĂNUIT A PERSOANEI)

Curtea Constituțională, judecând în componența:

Dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
Dlui Aurel BĂIEȘU,
Dlui Igor DOLEA,
Dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 9 februarie 2018,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 29 martie 2018 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 63 alin. (1) pct. 1)-3) și alin. (2) pct. 3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de către avocatul Tudor Osoianu, în dosarul nr. 10-460/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională, pe 9 februarie 2018, de către judecătorul Vitalie Budeci de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 21 iunie 2015, prin ordonanța ofițerului de urmărire penală din cadrul Centrului Național Anticorupție a fost dispusă începerea urmăririi penale *in rem*, conform elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de articolul 243 alin. (3) lit. b) [*Spălarea banilor*] din Codul penal.

4. Pe 13 octombrie 2016, judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, a admis demersul procurorului din cadrul Procuraturii Anticorupție de efectuare a percheziției la domiciliul dnei L. Popușoi și a emis, în acest sens, un mandat judecătoresc.

5. În baza mandatului judecătoresc din 13 octombrie 2016, organul de urmărire penală al Centrului Național Anticorupție a efectuat, pe 18 octombrie 2016, o percheziție la domiciliul dnei L. Popușoi, de unde au fost ridicate obiecte și documente. Totodată, pe 18 octombrie 2016, dna L. Popușoi a fost citată în calitate de bănuț, fiind obligată să se prezinte la Centrul Național Anticorupție pe data de 19 octombrie 2016.

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 20G/2018
(RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII DE BĂNUIT A PERSOANEI)

6. Pe 16 iunie 2017, ofițerul de urmărire penală din cadrul Centrului Național Anticorupție a emis o ordonanță prin care a dispus recunoașterea calității de bănuț *in absentia* a dnei L. Popușoi pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de articolul 243 alin. (1) lit. c) și alin. (3) lit. b) din Codul penal. De asemenea, s-a dispus informarea bănuitei despre decizia luată.

7. Pe 23 iunie 2017, procurorul din cadrul Procuraturii Anticorupție a emis o ordonanță de punere sub învinuire a dnei L. Popușoi *in absentia* pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de articolul 243 alin. (1) lit. c) și alin. (3) lit. b) din Codul penal. În acest sens, procurorul a dispus efectuarea investigațiilor în vederea căutării învinuitei.

8. Pe 4 iulie 2017, dl avocat Eduard Digore a depus la Procuratura Anticorupție o cerere prin care a solicitat constatarea încălcării termenului rezonabil și declararea nulității ordonanțelor din 16 iunie 2017 și 23 iunie 2017. În motivarea cererii sale, avocatul a menționat că perioada cuprinsă între data efectuării percheziției la domiciliul inculpatei și data emiterii ordonanței de punere sub învinuire a acesteia depășește termenul de 3 luni în care poate fi menținută calitatea de bănuț a persoanei [*articolul 63 alin. (2) pct. 3) din Codul de procedură penală*] Această cerere a fost respinsă ca neîntemeiată prin ordonanța din 13 iulie 2017 a procurorului-adjunct al Procuraturii Anticorupție, menționându-se că prin efectuarea percheziției nu se stabilește calitatea de bănuț a persoanei și, prin urmare, termenul de trei luni trebuie calculat din data emiterii ordonanței de recunoaștere a calității de bănuț a persoanei.

9. Nefiind de acord, avocatul inculpatei a depus o cerere în fața judecătorului de instrucție din cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, solicitând constatarea încălcării termenului rezonabil și declararea nulității ordonanțelor din 16 iunie 2017, 23 iunie 2017 și 13 iulie 2017.

10. În cadrul ședinței de judecată din 11 ianuarie 2018, dl avocat Tudor Osoianu a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 63 alineatul (1) punctele 1)-3) și alineatul (2) pct. 3) din Codul de procedură penală.

11. Prin încheierea din 23 ianuarie 2018, instanța de judecată a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

12. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 20G/2018
(RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII DE BĂNUIT A PERSOANEI)

13. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14 martie 2003 sunt următoarele:

Articolul 63
Bănuitul

„(1) Bănuitul este persoana fizică față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune până la punerea ei sub învinuire. **Persoana poate fi recunoscută în calitate de bănuit prin unul din următoarele acte procedurale, după caz:**

1) procesul-verbal de reținere;

2) ordonanța sau încheierea de aplicare a unei măsuri preventive neprivative de libertate;

3) ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuit.

(1¹) Ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuit și informația despre drepturile prevăzute la articolul 64 se aduc la cunoștință în decurs de 5 zile din momentul de emiteră a ordonanței, dar nu mai târziu de ziua în care bănuitul s-a prezentat sau a fost adus silit, ori din momentul de începere a primei acțiuni procedurale efectuate în raport cu acesta. [...]

(2) Organul de urmărire penală nu este în drept să mențină în calitate de bănuit:

[...]

3) **persoana în privința căreia a fost dată o ordonanță de recunoaștere în această calitate** – mai mult de 3 luni, iar cu acordul Procurorului General și al adjuncților săi – mai mult de 6 luni.

(3) La momentul expirării, după caz, a unui termen indicat în alin.(2), organul de urmărire penală este obligat să elibereze bănuitul reținut ori să revoce, în modul stabilit de lege, măsura preventivă aplicată în privința lui, dispunând scoaterea lui de sub urmărire sau punerea lui sub învinuire. În caz de prelungire a termenului de menținere în calitate de bănuit mai mult de 3 luni, ofițerul de urmărire penală este obligat să informeze imediat bănuitul despre aceasta.

[...]

(5) Calitatea de bănuit încetează din momentul eliberării reținutului, revocării măsurii preventive aplicate în privința lui ori, după caz, anulării ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuit și scoaterii lui de sub urmărire, sau din momentul emiterii de către organul de urmărire penală a ordonanței de punere sub învinuire.

[Alin. (6) articolul63 exclus prin Legea nr. 62 din 1 aprilie 2011, în vigoare 20 aprilie 2011]

(7) Interogarea în calitate de martor a persoanei față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune se interzice.

[Articolul 63 completat prin Legea nr. 39 din 29 mai 2014, în vigoare 27 iunie 2014]”

14. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale sunt următoarele:

Articolul 6
Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 20G/2018
(RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII DE BĂNUIT A PERSOANEI)

împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

[...]"

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

15. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul susține că, dat fiind faptul că dispozițiile articolului 63 alin. (1) pct. 1)-3) din Codul de procedură penală enumeră în mod exhaustiv actele procedurale în baza cărora poate fi recunoscută calitatea de bănuț a persoanei, și prevederile pct. 3) de la alin. (2) al aceluiași articol stabilesc termene-limită de menținere a calității de bănuț doar în cazul persoanei în a cărei privință a fost emisă o ordonanță de recunoaștere a acestei calități, persoana vizată de o ordonanță de efectuare a percheziției nu poate beneficia de garanțiile statutului de bănuț și de o protecție efectivă împotriva eventualelor abuzuri ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

16. Astfel, autorul excepției menționează că, având în vedere că bănuțul este o persoana fizică față de care există probe că a săvârșit o infracțiune până la punerea ei sub învinuire [teza I de la alin. (1) al articolului 63 din Codul de procedură penală], rezultă că statutul de bănuț poate fi atribuit persoanei și prin alte acte procedurale decât cele menționate de dispozițiile contestate, dacă din acestea reiese o bănuțială rezonabilă cu privire la comiterea unei infracțiuni.

17. În acest sens, autorul excepției consideră că dispozițiile articolului 63 alin.(1) pct. 1)-3) din Codul de procedură penală contravin dispozițiilor articolelor 4, 20, 23 alin. (2), 26 alin. (1)-(3) și 54 alin. (1) din Constituție, în măsura în care nu stabilesc și alte acte procedurale care ar conține o acuzație în materie penală, și pct. 3) alin. (2) din același articol, în măsura în care nu stabilesc că termenele limită de menținere a persoanei în calitate de bănuț poate fi calculat și din momentul emiterii oricărui act procedural care ar conține o acuzație în materie penală.

B. Aprecierea Curții

18. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

19. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122 din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 20G/2018
(RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII DE BĂNUIT A PERSOANEI)

20. Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de către dl avocat Tudor Osoianu, în dosarul nr. 10-460/2017, aflat pe rolul Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

21. Curtea observă că, deși autorul excepției de neconstituționalitate a solicitat controlul constituționalității articolului 63 alineatul (1) punctele 1)-3) și alineatul (2) punctul 3) din Codul de procedură penală în întregime, acesta critică de fapt doar articolul 63 alineatul (1) punctele 1)-3), iar din alineatul (2) punctul 3) contestă doar textul „*persoana în privința căreia a fost dată o ordonanță de recunoaștere în această calitate*”. Acest ultim text reglementează actele procedurale de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț și termenele-limită de menținere a calității de bănuț a persoanei.

22. De asemenea, Curtea observă că autorul excepției de neconstituționalitate susține că prevederile contestate încalcă articolul 20 din Constituție, care privește accesul liber la justiție.

23. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reamintește că accesul la justiție, ca aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, nu poate fi conceput în lipsa garanțiilor impuse de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană (*HCC nr. 7 din 16 aprilie 2015, §§ 62 și 65*).

24. De asemenea, Curtea a menționat că garanțiile unui proces echitabil nu se aplică în exclusivitate procedurii judiciare *stricto sensu*, **ci se extind și în cazul etapelor ei precedente și ulterioare** (*HCC nr. 7 din 16 aprilie 2015, § 61*). În acest context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat, în jurisprudența sa, că deși scopul primar al articolului 6, sub aspect penal, este ca instanța competentă să se pronunțe în privința unei acuzații penale trebuie să asigure un proces echitabil, **acest fapt nu presupune că articolul nu este aplicabil în cazul procedurilor anterioare procesului de judecată** (*Saranchov v. Ucraina*, hotărârea din 9 iunie 2016, § 41; *Schatschaschwili v. Germania*, [MC], hotărârea din 15 decembrie 2015, § 104). În materie penală, „termenul rezonabil” prevăzut de articolul 6 § 1 începe să curgă de la data la care o persoană este „acuzaată” (cauza *Pantea v. România*, hotărârea din 3 iunie 2003, § 275).

25. Astfel, este de menționat că noțiunea de „acuzație în materie penală” trebuie înțeleasă în sensul articolului 6 § 1 din Convenție și poate fi definit drept „notificarea oficială, venită din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale”, definiție care depinde, de asemenea, de existența sau lipsa unor „repercusiuni importante pentru situația (persoanei)” (*Ibrahim și alții v. Regatul Unit*, [MC], hotărârea din 13 septembrie 2016, § 249; *Simeonovi v. Bulgaria*, [MC], hotărârea din 12 mai 2017, § 110).

26. În speță, Curtea observă că articolul 63 alin. (1) din Codul de procedură penală stabilește că persoanei îi poate fi recunoscută calitatea de bănuț doar dacă în privința acesteia a fost emis unul dintre următoarele acte procedurale: 1) *procesul-verbal de reținere*, 2)

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 20G/2018
(RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII DE BĂNUIT A PERSOANEI)

ordonanța sau încheierea de aplicare a unei măsuri preventive neprivative de libertate și 3) ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț. De asemenea, potrivit pct. 3) din alin. (2) al aceluiași articol, organul de urmărire penală nu este în drept să mențină în calitate de bănuț mai mult de 3 luni sau mai mult de 6 luni doar persoana în privința căreia a fost dată o ordonanță de recunoaștere în această calitate.

27. Astfel, Curtea reține că modalitățile de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț reglementate de articolul 63 alin. (1) din Codul de procedură penală se referă la prima componentă a conceptului de „acuzatie în materie penală” în sensul Convenției, și anume la „notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale”.

28. Cu referire la criticile de neconstituționalitate invocate în sesizare, potrivit cărora modalitățile de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț stabilite de articolul 63 alin. (1) din Cod sunt reglementate în mod limitativ, Curtea reține că problema abordată de autorul excepției își găsește soluția în cuprinsul alin. (1¹) din același articol, care prevede că **ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț și informația despre drepturile prevăzute la articolul 64 se aduc la cunoștință în decurs de 5 zile [...] din momentul de începere a primei acțiuni procedurale efectuate în raport cu acesta.**

29. Astfel, Curtea observă că soluția legislativă prevăzută de alin. (1¹) din articolul 63 din cod reprezintă o excepție de la alin. (1) din același articol și corespunde celui de-a doilea element al noțiunii de „acuzatie în materie penală” în sensul Convenției, care se manifestă prin existența unor „repercusiuni importante asupra situației (persoanei)”. Excepția menționată constă în faptul că, în cazul în care față de o persoană există anumite bănuieli rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni și în raport cu aceasta sunt efectuate anumite acțiuni procedurale, care creează repercusiuni importante asupra situației persoanei, **organele de urmărire penală au obligația de a recunoaște această persoană în calitate de bănuț în decurs de 5 zile din momentul de începere a primei acțiuni procedurale.**

30. Sub acest aspect, Curtea reține că jurisprudența Curții Europene este constantă în privința faptului că percheziția poate constitui o „acuzatie în materie penală” în sensul articolului 6 § 1 din Convenție, **în cazul în care percheziția a produs „repercusiuni importante asupra situației (persoanei)”** (*Ommer v. Germania (nr. 2)*, hotărârea din 13 noiembrie 2008, § 69; *Coeme și alții v. Belgia*, hotărârea din 22 iunie 2000, § 133; *Barry v. Irlanda*, hotărârea din 15 decembrie 2005, § 35; *Barry v. Irlanda*, hotărârea din 15 decembrie 2005, § 35; *Novikas v. Lituania*, hotărârea din 20 aprilie 2010, § 23; *Strategies și Communications și Dumoulin v. Belgia*, hotărârea din 15 iulie 2002, § 42; *Lindkvist v. Danemarca*, decizia din 9 septembrie 1998, § 2).

31. Astfel, în cauza *Novikas v. Lituania*, Curtea Europeană a menționat că percheziția în sine afectează în mod substanțial situația persoanei chiar

DECIZIE DE INADMISSIBILITATE A SESIZĂRII NR. 20G/2018
(RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII DE BĂNUIT A PERSOANEI)

dacă ca urmare a acesteia autoritățile nu identifică nimic relevant pentru investigarea cauzei (hotărârea din 20 aprilie 2010, § 23).

32. Însă, Curtea menționează că situația este distinctă când percheziția are loc în legătură cu investigarea unei infracțiuni unde este vizată o altă persoană și care are ca scop ridicarea de obiecte și documente relevante cauzei. În acest caz, persoanei nu-i va fi recunoscută calitatea de bănuț, pentru că acțiunea procedurală nu se efectuează în raport cu aceasta (*a se vedea, Lehtinen v. Finlanda (nr. 2)*, 8 iunie 2006, § 30; *Havas v. Ungaria*, hotărârea din 13 noiembrie 2014, § 21).

33. De asemenea, în cauza *Zosymov v. Ucraina* (hotărârea din 7 iulie 2016, § 84), Curtea Europeană a constatat că, deși reclamantul era menționat în mandatul de efectuare a percheziției ca „suspect”, având în vedere că acestuia nu i-au fost înaintate acuzații formale în timpul anchetei, autoritățile au refuzat să îi atribuie calitatea de „suspect” pentru că nu existau suficiente probe pentru a-l bănuț de săvârșirea unei infracțiuni și că nu au fost întreprinse alte acțiuni de urmărire penală în privința acestuia, percheziția efectuată la apartamentul reclamantului nu a afectat situația personală a acestuia de o manieră comparabilă cu cea a unui suspect din cadrul unei proceduri penale.

34. Din cele menționate, Curtea relevă că aprecierea **existenței** sau a **absenței** unor „*repercusiuni importante pentru situația (persoanei)*” reprezintă factorul determinant în procesul de calificare a percheziției atât sub aspectul unei „acuzații în materie penală”, în sensul articolului 6 § 1 din Convenție, cât și sub aspectul dispozițiilor articolului 63 alin. (1¹) din Codul de procedură penală.

35. În acest sens, legislatorul le-a acordat organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată competența de a aprecia, în fiecare caz concret, dacă acțiunile procedurale efectuate în cadrul urmăririi penale au produs sau nu repercusiuni importante pentru situația persoanei și dacă, în consecință, persoanei trebuie să-i fie recunoscută calitatea de bănuț în sensul alin. (1¹) al articolului 63 din Cod, având în vedere particularitățile fiecărui caz concret.

36. Prin urmare, Curtea reține că articolul 63 alin. (1) din Codul de procedură penală prevede o listă exhaustivă de acte procedurale prin care persoanei îi poate fi recunoscută calitatea de bănuț, însă, prin excepția instituită de alin. (1¹) din același articol, legislatorul stabilește anumite garanții pentru situațiile în care organele de urmărire penală desfășoară acțiuni procedurale care au consecințe importante pentru persoană, fapt care corespunde rigorilor dreptului la un proces echitabil stabilit de articolul 20 din Constituție.

37. Având în vedere cele menționate, Curtea consideră că nu este necesară examinarea suplimentară a constituționalității textului „*persoana în privința căreia a fost dată o ordonanță de recunoaștere în această calitate*” de la pct. 3) din alin. (2) al articolului 63 din Codul de procedură penală, pentru că excepția stabilită la alin. (1¹) din același articol este aplicabilă la menținerea calității de bănuț a persoanei pentru un termen care nu poate depăși 3 sau 6 luni.

DECIZIE DE INADMISIBILITATE A SESIZĂRII NR. 20G/2018
(RECUNOAȘTEREA CALITĂȚII DE BĂNUIT A PERSOANEI)

38. Așadar, Curtea reține că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate:

- a articolului 63 alineatul (1) punctele 1)-3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003;

- a textului „*persoana în privința căreia a fost dată o ordonanță de recunoaștere în această calitate*” de la punctul 3) din alineatul (2) al articolului 63 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003,

ridicată de către avocatul Tudor Osoianu în dosarul nr. 10-460/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 29 martie 2018
DCC nr. 25
Dosarul nr. 20g/2018